

A vallás hatása Közép- és Kelet-Európa gazdaságára



Balassa Bernadett
PhD-hallgató

MRTT, XV. Vándorgyűlés
Mosonmagyaróvár, 2017.10.20.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

- Z kategória (JEL)
- A vallás hatása egy nemzet gazdaságára
- Mennyire szekularizálódott a társadalom a vasfüggöny mögött?
- Érvényes-e Max Weber hipotézise napjaink Közép- és Kelet-Európájában?
- Van-e összefüggés a vallásosság és a gazdasági fejlettség között?

A VALLÁS HATÁSA EGY NEMZET GAZDASÁGÁRA

Max Weber felismerése

Kritika: Sombart, Becker & Woessmann

Közép- és Kelet-Európa gazdaságtörténete

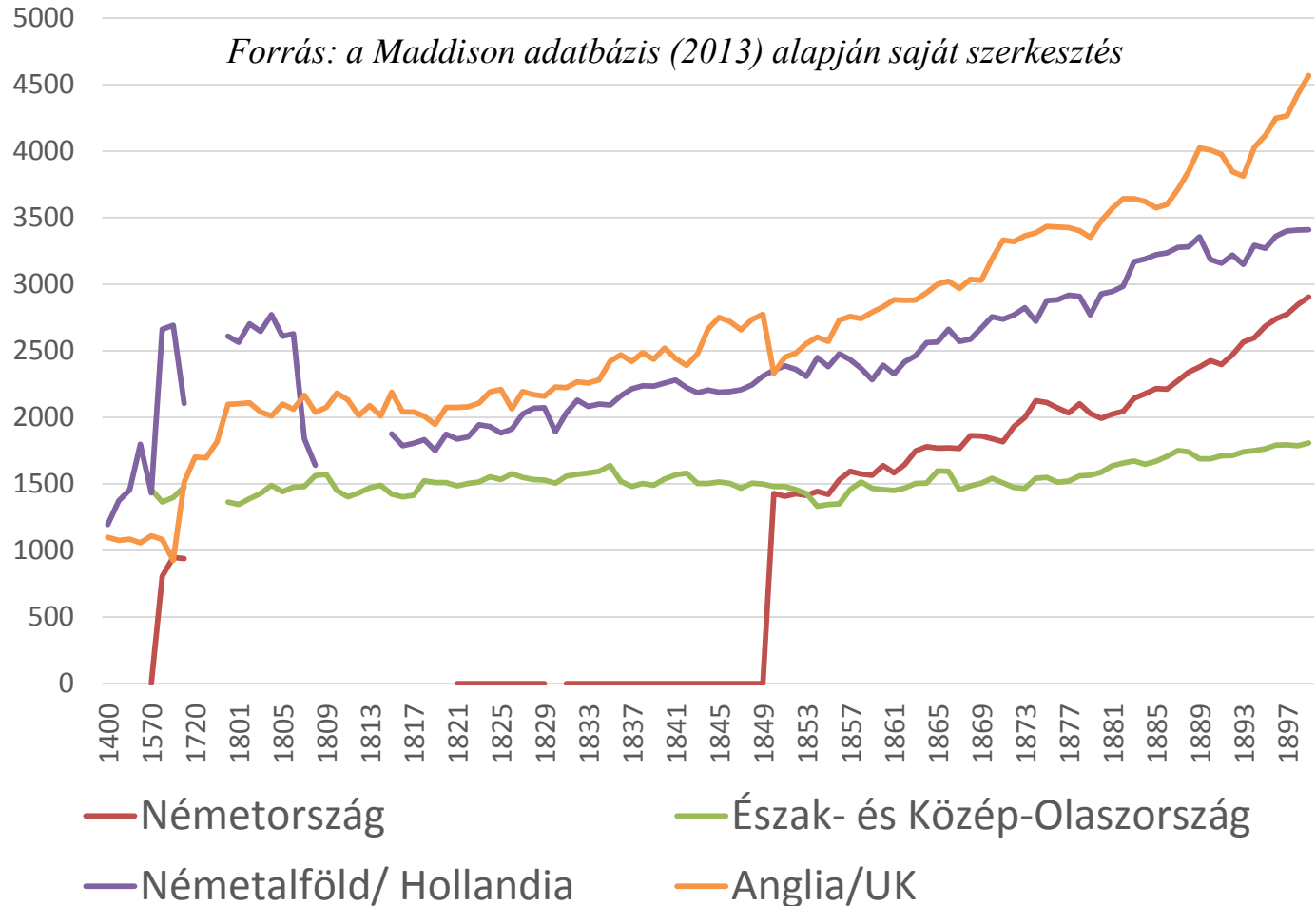
A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme (Weber, 1920)



EURÓPA

Egy főre jutó GDP (GK\$) Európa egyes államaiban

Forrás: a Maddison adatbázis (2013) alapján saját szerkesztés



Becker & Woessmann

- Protestánsok szerepe az oktatásra
- Nagyobb arányban, hosszabb ideig tanultak
- 21. századi hatás

Sombart

- A céhekből kizárt zsidó kereskedők ellenezték a középkori kereskedelem dogmáit:
 - Fix és igazságos ár
 - Változatlan piacrészesedés
 - Alacsony profit

McCagg (1985): 19. század közepétől kimutatható, hogy a **protestáns németek** főként **az iparban**, a **zsidóság** pedig a **kereskedelemben** vállalt meghatározó szerepet a térségben.

1. táblázat: A zsidó lakosság száma és százalékos megoszlása a Monarchiában

	1776		1857		1910	
Alsó-Ausztria	337	(0,01%)	6999	(0,7%)	184 847	(8%)
Cseh- és Morvaország	55 084	(18%)	127 868	(12%)	126 984	(5%)
Galícia és Bukovina	160 000	(53%)	478 160	(46%)	974 814	(42%)
Magyarország és Erdély ⁸	82 896	(28%)	407 798	(39%)	911 227	(39%)

MENNYIRE SZEKULARIZÁLÓDOTT A TÁRSADALOM A VASFÜGGÖNY MÖGÖTT?

PEW Research 2017

European Value Survey (2008)

Modern kori sajátosságok:

- 1) Szekularizáció (Norris – Inglehart, 2004)
- 2) Individualizáció
- 3) Racionális döntéshozatal

Korlátok:

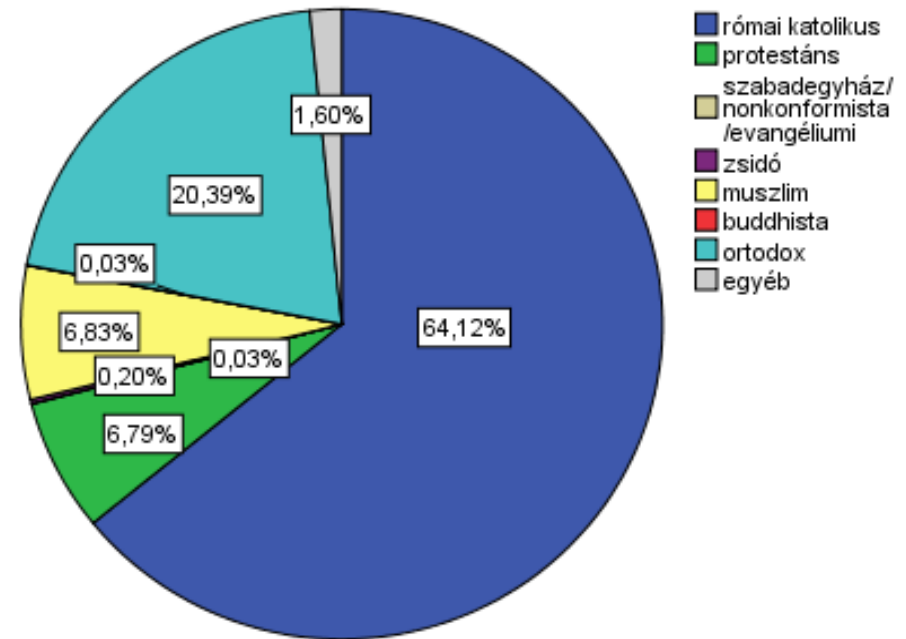
- A személyes hit és a vallási kereslet állandó (Stark – Iannaccone, 1994)
- Az állami beavatkozás csökkenti a felekezetek hatékonyságát (Chaves – Cann, 1992)
- A pluralizmus serkenti az egyházlátogatást (Barro – McCleary, 2003)

PEW Research, 2017:

- Személyes meggyőződés
- Felekezethez való tartozás
- DE ritka hitgyakorlás

EVS (2008) 13 ország:
AL, AT, BG, CZ, EE, HR,
HU, LT, LV, PL, RO, SI, SK

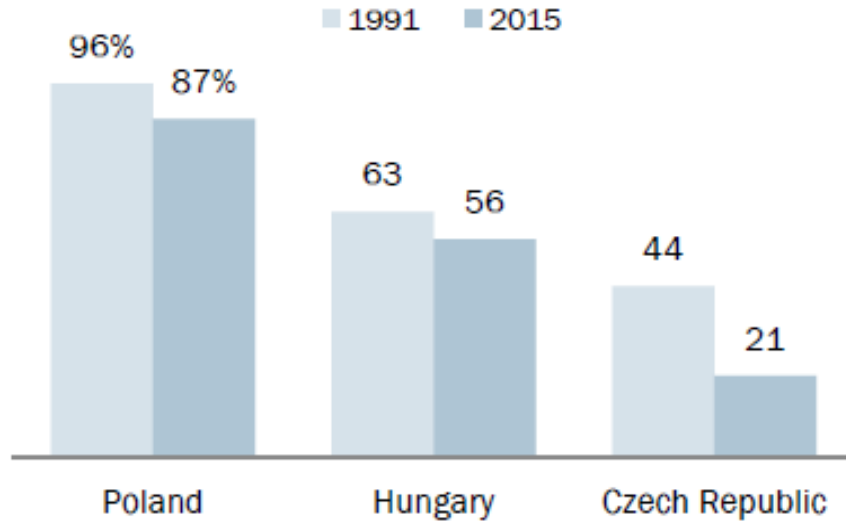
A Közép- és kelet-európai országok vallási megoszlása, 2008



Forrás: Saját szerkesztés EVS (2008) adatbázis alapján

Catholic shares declining in parts of Central Europe

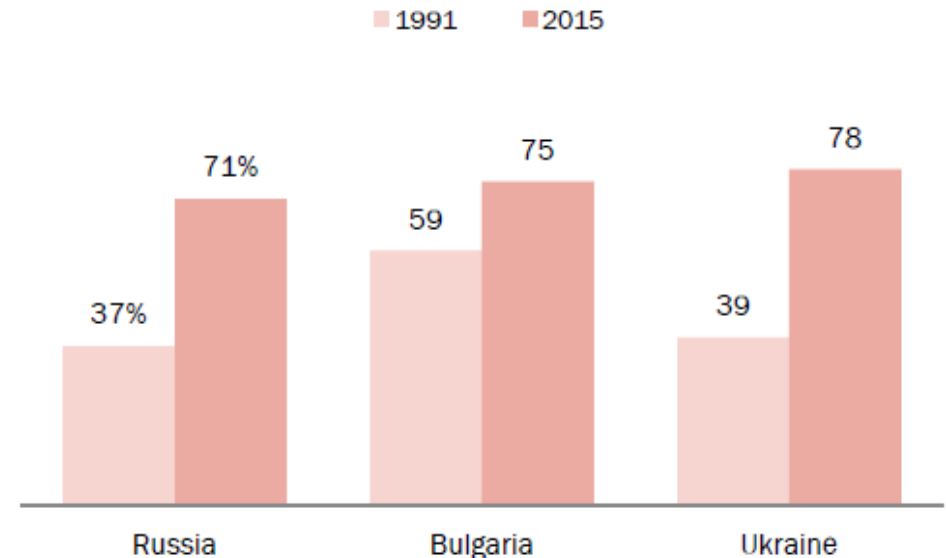
% who identify as Catholic



Forrás: PEW Research (2017:8-9)

In Eastern Europe, sharp rise in share of adults who describe themselves as Orthodox Christians

% who identify as Orthodox



VAN-E ÖSSZEFÜGGÉS A VALLÁSOSSÁG ÉS A GAZDASÁGI FEJLETTSÉG KÖZÖTT?

Barro és McCleary (2003) megállapításai

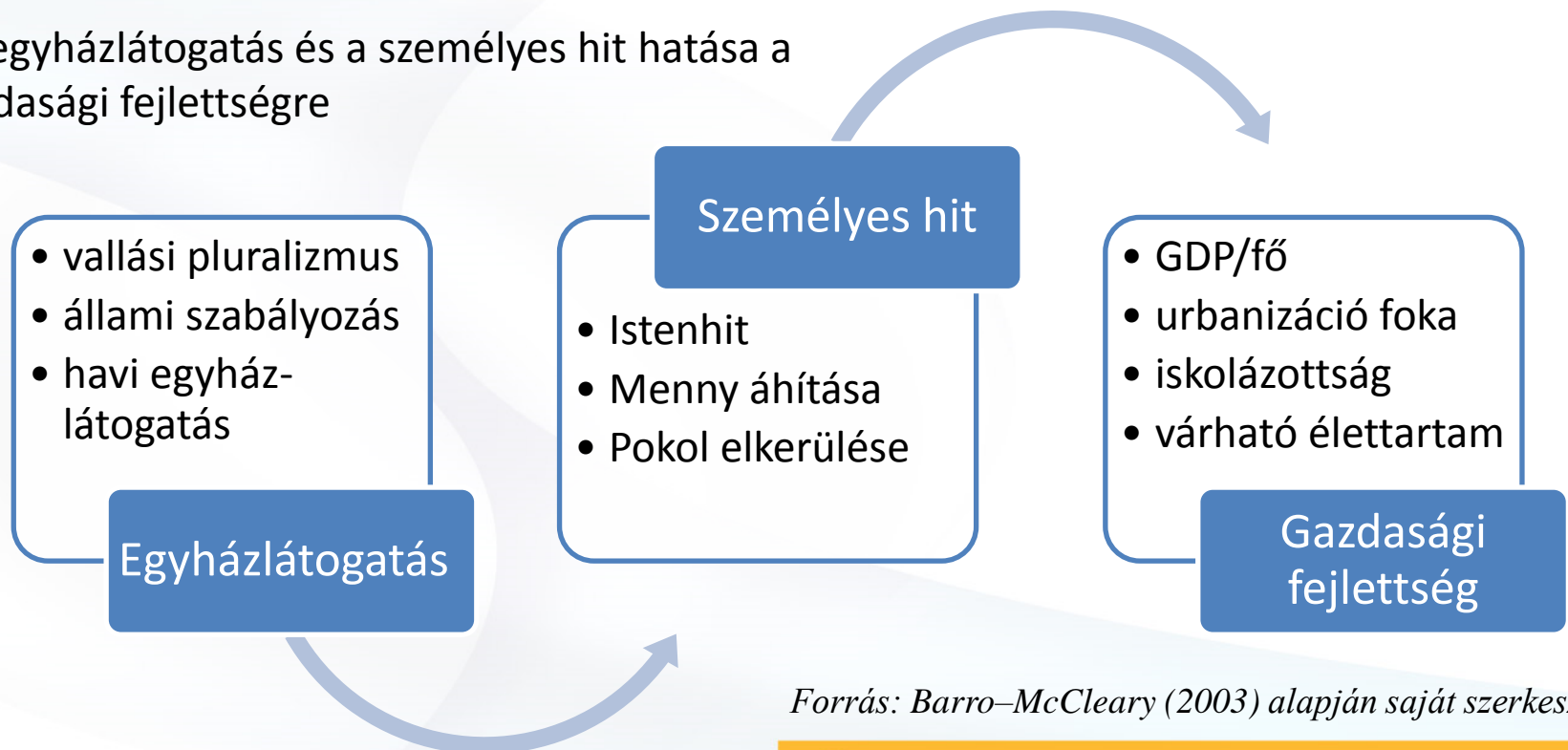
Módszertan

Kutatási eredmények

További kutatási irányok

Gazdasági mutatók: GDP, urbanizáció foka, iskolázottság, várható élettartam

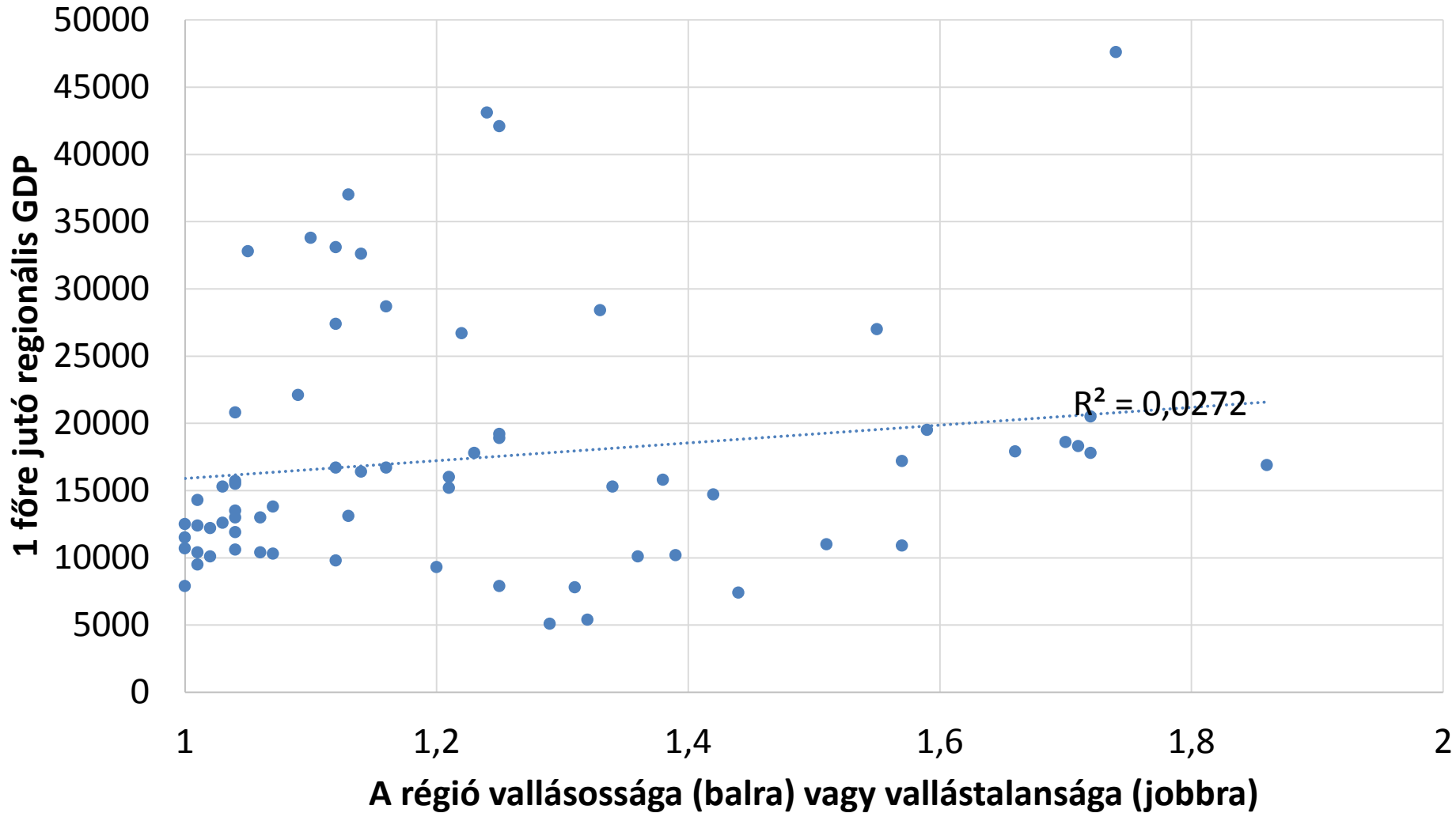
Az egyházlátogatás és a személyes hit hatása a gazdasági fejlettségre



Forrás: Barro–McCleary (2003) alapján saját szerkesztés

- Cél: vallási-gazdasági összefüggések vizsgálata NUTS 2 szinten
- EVS (2008) adatbázis szűrése 13 országra
- Válaszok (19801 fő) regionális szintű aggregálása
 - Vallásosak és felekezeten kívüliek aránya
 - Felekezethez tartozók aránya
 - Iskolázottság
- Regionális GDP/fő (pps), várható élettartam hozzárendelése az EUROSTAT adatbázisból

Felekezethez való tartozás kapcsolata a regionális GDP-vel

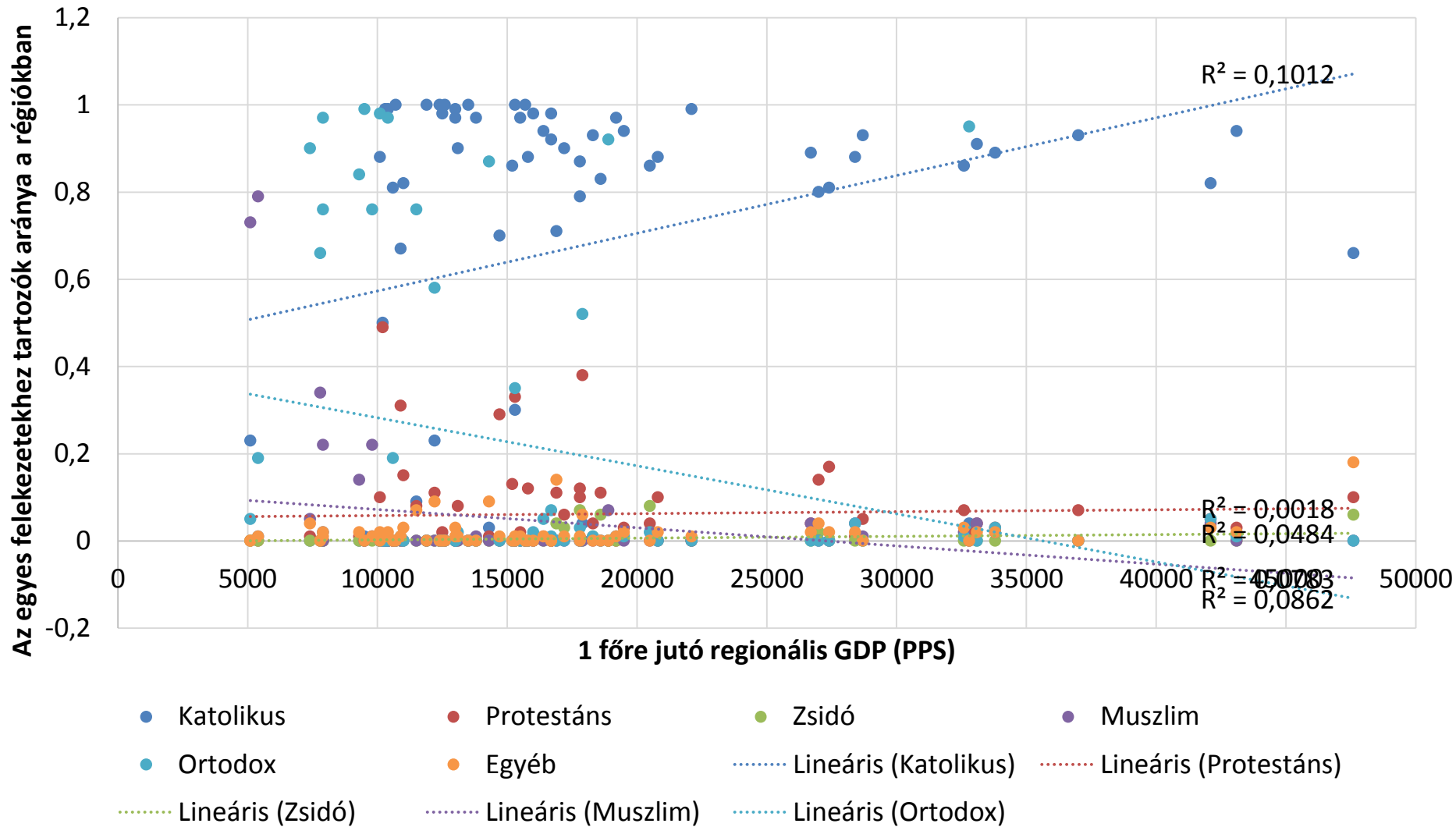


A vizsgált országok felekezeti sorrendje, 2008.

Felekezethez való tartozás (1=igen, 2=nem)

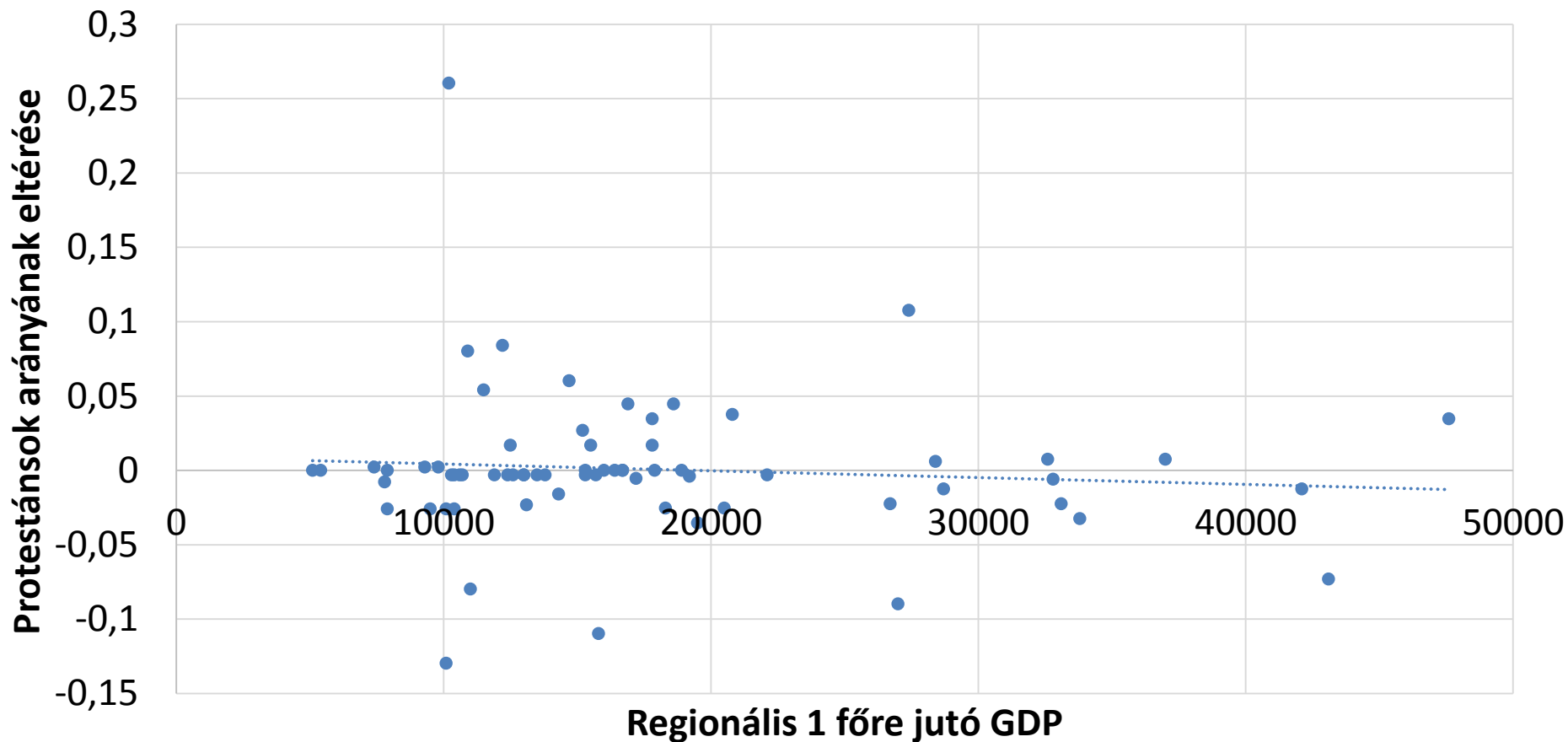


A felekezetek aránya és a regionális GDP kapcsolata, 2008.



Protestánsok aránya és a regionális GDP kapcsolata, 2008.

A regionális GDP és a protestáns felekezetűek arányának átlagtól való eltérése közötti kapcsolat



Protestánsok aránya és az iskolázottság kapcsolata, 2008.

Az iskolázottság és a protestáns felekezetűek arányának átlagtól való eltérése közötti kapcsolat



- A régió nyugati részén a szekularizáció erősebben érezteti a hatását.
- A jelenlegi Közép- és Kelet-Európára nem látszik érvényesnek Max Weber újkori megállapítása.
- Inkább a kelet-nyugati lejtő, semmint a felekezeti hovatartozás befolyásolhatja a jövedelmi viszonyokat.

- Mélyfúrás
- Személyes vallási attitűdök és a személyes jövedelmi helyzet kapcsolata

Vallási jellemzők

- Hittel kapcsolatos attitűdök
 - Istenbe, Menny és Pokol létezésébe vetett hit
- Egyházlátogatás gyakorisága
- Személyes hitgyakorlat

Gazdasági mutatók

HDI mutató elemei:

- Várható élettartam
- Iskolázottság
- Vásárlóerő-paritáson mért 1 főre jutó GDP

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

A vallás hatása Közép- és Kelet-Európa gazdaságára



Balassa Bernadett
PhD-hallgató

MRTT, XV. Vándorgyűlés
Mosonmagyaróvár, 2017.10.20.

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-17-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI
KIVÁLÓSÁG PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT